

se spomnil, pa sem okusil pelinovko v ustih in jezik bi mi otrpnil od grenkobe, če bi vztrajal pri spominu.

Vi pa si želite veselih zgodb, priskrbim naj vam smeha in burk, razvedrila ste potrebni in zabave ste žejni, žal mi je, da vam ne morem ustreči, drugod boste morali vašemu smehu in veselju priskrbeti virov, drugače zadostiti svojim življenjskim potrebam. Mislim, da so pogrebci medtem opravili in obračunali in da časovno nikogar nisem prikrajšal, dovolj časa sem pustil ljudstvu, da se je razkropilo na vse strani, ni ga več videti na pokopališču, nune so odfrfotale z lahnimi perutmi, tudi župnik je izrabil čas, naložil zadnje križe, odjadral s svojim spremstvom v zakristijo in prepustil mesto ožjim žalujočim, pa bi ne bilo treba, kajti po njegovem odhodu je kopica prsti samotno zasamevala. Tokrat je gomila zaždela brez ožjih žalujočih, glavni del je pod streho, Mrt je pokopan, ljudem je odleglo in so se razkropili, komaj da jim je utegnilo odleči.

Srečno smo ga spravili pod rušo, ni ga bilo, ki bi ne občutil olajšanja in bi ne bil odhajal z občutkom, da je bil v zelo bridki uri na svojem mestu in se izkazal moža. Razlilo se je, oblaki so se razkleščili, zaprl sem dežnik in stopil v kobal modre svetlobe, oči so se mi zažmerile v prazno grobišče.

Pesmi

Darko Komac

NAČRT Vsa sečišča so že določena
treba je samo še zarisati
potegniti vzporednice
premice tetive diagonale —
nič ni zgrešenega

na koncu bo vse na pravem mestu
 tu bodo vstopali eni
 tam drugi
 tu bodo počivali oni
 na drugi strani boste vi počeli svoje

Da — vsa sečišča so določena

Kaj je ta počrnela pegavost
 na beli ploskvi
 ki se bo razlezla
 v nerešljiv splet črtovja
 In kje bodo okna
 kaj bi brez oken
 kje se bodo otroci šli
 svoje čudovite igre
 kaj bi brez otroških iger
 in še toliko ostalega
 Izigravanje — ta načrt je
 izigravanje ...

TRDNJAVA Samo zid je bil nepremagljiv
 vi ste bili poraženci na ukaz
 trdnjava pa je ostala prepričana
 v poslanstvo sebe in braniteljev
 Včasih se jim je zahotelo
 da so vas s predajo rešili pogina —
 tako ste ostali

Okovani odmevi stopinj
 stražarske poti
 so iz ledene rezkosti prešli
 v slinast odsev pozabljenja
 Tam nas je cefralo — govorite
 do tretjega okopa cefralo
 nato zopet nazaj —
 prapor je padal
 njegov dvig je terjal novo življenje
 Do rovov z nemo hvaležnostjo
 ste se vračali razcefrani
 potem ste zbirali svoje ude —
 in danes pretresate preteklo početje

Rovi mrtvaških aren
 nočejo poznati staranja
 prelivajo se v nadaljevanje lastne resnice
 Vi pa ste umirali zase — za neotipljivo
 tako so vam naročili —
 tako je bilo je in bo
 — oni pa so pili
 peli jeli
 veseli bili —
 tako je bilo je in bo ...

OPRODA Izdrl sem obubožanost
 iz stolpa poslednjega klateža
 hodil je za vojskami
 in vse so šle prek istega mosta
 v svoj razbiti povratek

Namenili ste si pot
 razpeto med bojišča
 zadušljivi postajate sebi
 v svoji sredini
 drug drugemu si z iskanjem
 zapirate vrata v počitek

Na mejah kolobarjev
 kjer sem poslednjič zatipal
 z nevednostjo proti korakom
 vsevednega klateža
 je zaplesala gola večča
 ples norega časa

Cevi kličejo dih
 še nerojenega bitja
 za vaše nove zastave

Vse vojske gredo
 preko istega mosta

ŽRTVOVANA... Preko grebena noči
 sem se privlekel do tvojega telesa
 in uzrl sem odprto žilo
 na tvojem upognjenem vratu

sesirjen temno rdeč smehlaj krvi
 je otrpnil na tvojih prsih —
 kot bi gledal poblaznelo zenico
 tega sveta
 je v meni vzdrhtela
 neka obljubljen slutnja
 z zapuščenih strnišč
 Morala si grešiti
 z življenjem
 zasmehovati semena
 mrtva
 v svojih plodilih

Jutro odreši jetnike noči
 in bedeča svetloba
 nad tvojo sledjo
 ti osuši rano
 da bi je ne našli prsti večera
 Med stražarji drsi
 tvoj smehlaj v pozabo —
 plazim se znova
 preko grebena noči
 pred zastore tvojega umiranja

KRIŽPOTJA Kdo ste
 obubožani starci
 v izplaknjenih jarkih
 vzdolž naših mestnih zidov

Kako smo si podobni
 junaki svojih zgodb

Ob grčavih stopnicah
 se grejejo dlani
 in utrip našega jutra
 gladi pramene sivih las
 Kje so vrata
 s podobami bogov
 da se vas dolga reka
 zlije na grobišča
 okuženih vodnjakov

Tema nas druži —
 same
 v toplo prgišče

pozabljenih pravljic
 Sikajoča ost večera
 nas prelije v vaše roke
 in starci stojimo
 pod obzidjem tujega mesta

Kako smo si podobni
 junaki svojih zgodb

Janez Stanič

Književni svet fantastike

Takó imenovana znanstvena fantastika je doživela zlasti po zadnji vojni silovit razcvet, predvsem v treh znanstvenofantastičnih velesilah — ZDA, Veliki Britaniji in Sovjetski zvezi. V teh deželah se je brez bistvenih ugovorov že zdavnaj uveljavila kot pomemben in polnopraven sestavni del njihovih nacionalnih književnosti. V drugih deželah — in tudi pri nas — pa književnost te vrste še vedno velja za drugorazredno in nevredno, da bi jo »resna« književna srenja priznavala ali se z njo ukvarjala.

Verjetno je vzrokov za tako stanje veliko. Eden je gotovo pomanjkanje nacionalne tradicije. Zanimivo je namreč, da je količinski in kvalitetni razcvet znanstvene fantastike omejen v glavnem res le na našete tri dežele, medtem ko se drugod le sem pa tja pojavi kakšno veliko ime, ki pa le kot izjema potrjuje pravilo, da tradicionalna književnost te zvrsti sicer ne priznava. Povsem drugače je v angleški književnosti, saj je tu sodobna fantastika vsaj po tehnični plati zrasla z dveh zelo močnih temeljev. Eden je pustolovska literatura, ki so jo imeli Angleži kot svetovni popotniki, kolonialni gospodarji »divjega« sveta, raziskovalci in osvajalci vselej zadosti in je dala nekaj velikih imen, ki se jim tudi »uradna« književnost ni nikoli odrekla. Poleg tega sta predvsem Swift in Wells — ob njiju pa še mnoga manjša imena — z nekaj vrhunskimi dosežki fantastiko trdno zasidrila v »pravo« književnost; tu je ne le ostala vse do današnjega dne, ampak si je tudi znatno razširila prostor in utrdila ugled.

Angleška tradicija je močno vplivala tudi na Ameriko, kjer je fantastika danes najmočnejše zastopana, čeprav nima take domače tradicije kot angleška. Včasih je slišati mnenje, da je razcvet fantastike privilegij tehnično najmočnejše razvitih družb in da se mora Amerika za svojo bogato fantastično književnost zahvaliti predvsem svoji izredni tehnični razvitosti. V tem je najbrž samo del resnice, kajti če bi bilo to glavno, bi morali pričakovati, da bodo v fantastiki veliko vlogo igrale tudi Nemčija, Italija, Francija in še marsikakšna druga razvita država; pa vendar so te, tehnično sicer višoko razvite dežele, pravi pritlikavci na področju fantastične književnosti. Bolj